

Cuvântul editorilor

„Adevărul este născut din controverse.”

Socrate

La data 1 octombrie 2023, Profesorul Valeriu Stoica împlinește 70 de ani. Întreaga sa viață profesională este intim legată de practica dreptului, ca avocat ori expert – prin definiție, principale forme de practică în domeniul dreptului privat – ori ca magistrat, ministru de justiție sau parlamentar, în sfera publică a dreptului. Arhitectura acestei practici plurivalente se îmbină armonios cu profilul său academic, clădit pe fundamentul dreptului civil, îmbrățișat deopotrivă ca pasiune și ca profesiune de credință, cu un rol remarcabil în formarea multor generații de studenți și de avocați sau de magistrați.

STOICA & Asociații este familia profesională și de suflet a lui Valeriu Stoica. În cei aproape 30 de ani de la întemeierea sa, cu multă răbdare, pricepere și înțelepciune, el a reușit să demonstreze că dreptul nu poate fi privit în mod abstract, practica dreptului fiind aceea care îi dă viață și sens.

Precum Platon și Aristotel dezbătând despre căutarea Adevărului într-un impresionant templu antic, a cărui arhitectură delicată se întrepătrunde cu albastrul senin al cerului pătrunzând prin bolțile arcuite, surprinși magistral în fresca marelui Raffaello Sanzio da Urbino – pictată în Stanza della Segnatura din Palatul Vatican, reprezentând *Școala din Atena* (pictură reprodusă pe supracoperta volumului omagial), Valeriu Stoica, alături de aceia pe care el însuși i-a format și pregătit ca juriști și ca oameni, este mereu în căutarea adevărului.

În onoarea lui Valeriu Stoica a fost alcătuit acest volum omagial, reunind 27 de eseuri, la scrierea cărora au contribuit colegii săi avocați – parteneri, colaboratori și stagiați ai societății STOICA & Asociații.

Diferite ca tematică sau ca stil, aceste contribuții fie relatează cazuri practice din viața societății de avocați, cu emoțiile și bătăliile de la instanțe, fie analizează aspecte de legislație de importanță practică pentru lumea dreptului, oferind cititorilor – juriști, studenți la drept, iubitori ai dreptului – o paletă diversă: de la dreptul civil la cel constituțional, de la proprietate intelectuală și concurență la dreptul fiscal, de la urbanism la dreptul penal sau dreptul muncii, de la dreptul Uniunii Europene sau practica CEDO la arbitrajul internațional.

Într-o primă secțiune, intitulată *„Provocări și reușite. Dreptate și echilibru”*, sunt grupate eseuri care privesc soluții judiciare ce au schimbat abordarea jurisprudențială sau soluția legală în diferite domenii de drept. *„Ce pare să fie, dar*

*nu poate fi. Ce nu pare să fie, dar poate fi*¹, iată un adevărat deziderat care a condus echipa STOICA & Asociații, coordonată de Profesorul Valeriu Stoica, mereu în căutarea de soluții care să schimbe practica judiciară sau să conducă la modificarea legii – un exercițiu complex, care presupune, nu de puține ori, o analiză aprofundată și creativă, care să treacă dincolo de aparențe și să reușească să înlăture inechitatea și lipsa unui echilibru real.

Cea de-a doua secțiune grupează câteva teme privind dreptul civil, pasiunea și profesia de bază a Profesorului și Avocatului Valeriu Stoica. Autorii eseurilor acestei secțiuni nu înfățișează doar importanța singulară a Codului civil, ci argumentează, din poziții cu geometrie variabilă, abordarea „civilistă” din perspectiva unor valori fundamentale, precum proporționalitate și echitate, astfel cum acestea sunt reflectate în jurisprudența Curții Constituționale, a Curții de Justiție a Uniunii Europene sau a Curții Europene a Drepturilor Omului.

Cea de-a treia secțiune cuprinde eseuri fundamentate pe specializarea practicii dreptului, în rezonanță cu mediul de afaceri, aducând în discuție transparența și caracterul predictibil al unor soluții juridice la nivel legislativ sau jurisprudențial – o constantă a practicii dreptului echipei STOICA & Asociații sub coordonarea Profesorului, Avocatului și Expertului Valeriu Stoica.

Cea de-a patra secțiune își propune să pună în lumină o serie de aspecte internaționale ale practicii dreptului, un deziderat permanent al societății de avocați STOICA & Asociații. Fie că este vorba de arbitraj internațional, prin reflectarea rolului pe care îl are sau ar trebui să îl exercite arbitrul în derularea procedurilor arbitrale, ori de influența extrem de puternică pe care dreptul Uniunii Europene sau jurisprudența CEDO le au asupra unor soluții sau proceduri considerate „naționale” (drept penal, procedura ordonanței președințiale în materie de proprietate intelectuală ori măsuri sociale de sprijin al consumatorilor), această secțiune este simetrică cu secțiunea a doua și arată, încă o dată, cât de fină și uneori artificială este linia ce desparte dreptul sau situațiile „naționale” clasice, de cele cu influență supranațională sau internațională.

Ultima secțiune – a cincea – aduce un tribut practicii dreptului societății de avocați în relație directă cu persoana și cu personalitatea Profesorului, Avocatului și Omului Valeriu Stoica, ca arhitect desăvârșit al coeziunii echipei, pe temeiul unor repere și sisteme de valori devenite comune – *Fidelitas, Integritas, Fortitudo!*

¹ V. Stoica, *Natura juridică a dreptului de a stinge creanța bancară ipotecară și datoria corelativă conform Legii nr. 77/2016 (Ce pare să fie, dar nu poate fi; ce nu pare să fie, dar poate fi)*, în „Legea dării în plată. Argumente și soluții”, volum coordonat de V. Stoica, Ed. Hamangiu, 2016.

Fidelitate – față de Lege, Adevăr, Dreptate și tradițiile profesiei. *Integritate* – într-o lume în continuă schimbare, valorile morale sunt fundamentale. *Fortitudo* – forța de a lupta pentru dreptate, echitate și echilibru.

Acest volum stă mărturie a căutării adevărului „*în orice chip de dragul cunoașterii înseși*” (*Platon*) și a aflării dreptății, prin muncă și prin temeinică și continuă învățătură de la Maestrul Valeriu Stoica.

Cristiana-Irinel Stoica
Dragoș Bogdan
Irina-Andreea Stoica

Omagieri

Angelica ALECU-CIOCÎRLAN

Daniel-Alexandru ARAGEA

Yolanda BEȘLEAGĂ

Maria-Ruxandra BODEA

Gabriela BODNĂRESCU

Dragoș BOGDAN

Andrei BUGA

Ștefan Nicolae CĂLIN

Marius CHELARU

Cătălina DICU

Cornelia DEACONESCU

Veronica DOBOZI

Andreea GURICĂ

Paula MAFTEI

Anca MANOLACHE

Alexandru-Laurențiu MIHAI

Laura-Elena MIHALACHE

Alis MORAR

Carmen MUREȘAN

Alin-Gabriel OPREA

Constantin PINTILIE

Bogdan POPESCU

Valentina-Elena PREDA

Dan-Rareș RĂDUCANU

Mihai STĂNESCU

Cristiana-Irinel STOICA

Irina-Andreea STOICA

Alexandra ȘIPOSEANU

Ana-Maria TEODORESCU

Irina TITORIAN

Mihai TRANDAFIR

Ana-Maria VINȚAN

Oana ZAMĂ

Valeriu Stoica – plurivalența unei biografii

A scrie biografia celui care îți este atât partener de viață, cât și de profesie nu este o misiune ușoară. Mi-am asumat riscul de a da naștere unor semne de întrebare privind asumarea acestei misiuni și, în cele ce urmează, în puține cuvinte, dar spuse din tot sufletul, voi încerca să surprind esența unei biografii plurivalente care să îl descrie cât mai sincer pe cel omagiat în acest volum.

Când l-am cunoscut pe Valeriu, în primăvara anului 1981 (eu eram avocat stagiar pe atunci), el era judecător, post obținut imediat după absolvirea, ca șef de promoție, în 1976, a Facultății de Drept a universității bucureștene.

De atunci până astăzi, în toți acești ani care s-au scurs mai repede ca lumina fulgerului pe cer, am trăit alături de Valeriu toate suișurile și coborâșurile unei vieți profesionale construite cu pasiune, cu dedicație și cu rigoare, care s-a înrâurit nu de puține ori și asupra celei personale, cele două îmbinându-se, cel mai adesea, în chip armonios.

După cei 12 ani de magistratură, mai întâi ca judecător la Judecătoria Sectorului 5 și apoi la Tribunalul București, pasiunea pentru dreptul civil a învins, el acceptând cu deosebită onoare și cu mare bucurie propunerea profesorului Constantin Stătescu de a deveni asistentul său la disciplina drepturilor reale și a obligațiilor. Valeriu s-a dăruit predării acestei discipline timp de peste 35 de ani, parcurgând temeinic toate etapele pentru dobândirea titlurilor de profesor universitar, a celui de doctor în drept, apoi a celui de conducător de doctorat și de profesor emerit, precum și de *Doctor Honoris Causa* al mai multor universități din România.

Anii 1990 au îmbogățit profilul său de jurist pe registre multiple, grație descoperii, cu prilejul unei burse de studii din vara anului 1990 la Institutul Internațional al Drepturilor Omului de la Strasbourg (al cărui membru el avea să devină începând cu anul 1992), a unei discipline deopotrivă impresionant de frumoasă și de complexă, drepturile omului – o adevărată placă turnantă pentru inițiativele și activitățile sale viitoare: introducerea primului curs de drepturile omului la Facultatea de Drept din București, dobândirea calității de membru al Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței din cadrul Consiliului Europei, la ale cărei sesiuni de lucru a participat activ în perioada anilor 1994-1996, burse de studii la instituțiile pentru formarea magistraților (în Statele Unite ale Americii, Olanda și Franța).

Atașamentul său față de justiție și față de însemnătatea acesteia pentru sistemul de drept din România a fost o constantă a preocupărilor sale, astfel că, având și susținerea Consiliului Europei, a fost inițiatorul creării unei școli de

magistratură, devenind el însuși primul decan al Institutului Național al Magistraturii din România în perioada 1991-1993.

O decizie importantă în viața sa profesională a fost luată pentru înscrierea, în anul 1990, în Baroul București, avocatura devenind de atunci încoace principala sa activitate profesională, alături de aceea de profesor de drept civil.

Politica liberală pe care a îmbrățișat-o cam în același timp cu intrarea în barou a imprimat o dimensiune nouă profilului său, conducându-l către o experiență plină de provocări, aceea de ministru al justiției. În perioada acestui mandat (1996-2000), Valeriu a contribuit la promovarea unor acte normative de excepțională importanță pentru construirea statului de drept și a economiei de piață din România – legile privind reglementarea statutului magistraților, legile privatizării și cele privind restituirea proprietăților confiscate de regimul comunist, fiind doar câteva exemple. În paralel cu mandatul de ministru, el a fost membru al Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept – Comisia de la Veneția.

După încetarea mandatului de ministru, din anul 2000, Valeriu a revenit la practica dreptului, ca avocat în societatea de avocați STOICA & Asociații, fondată de noi împreună în toamna anului 1995. Coordonator al echipei avocaților acesteia, Valeriu și-a dedicat timpul, pasiunea sa pentru drept și întreaga sa energie construirii unei instituții profesionale remarcabile, pe care o conduce cu talent și cu înțelepciune, dar și cu autoritate. Această practică s-a îmbogățit permanent, împreună cu și alături de echipa pe care a creat-o și care îi este alături, împărtășind laolaltă principiile care îi călăuzesc întreaga sa activitate – *Fidelitas, Integritas, Fortitudo*.

Mereu adăugând experiențe noi sau mai vechi celei de avocat și de profesor – arbitru și expert în arbitrajul internațional, consultant în proiecte legislative coordonate de instituții internaționale, coordonator de studii și de cercetare în domeniul dreptului natural, autor în drept (teza sa de doctorat, *Rezoluțiunea și rezilierea contractelor civile*, una dintre cele mai importante scrieri ale sale, obținând Premiul „Mihail Eliescu” din partea Asociației Juriștilor din România, iar cursul său de drept civil și drepturi reale principale cunoscând patru ediții până acum), poet, analist politic și autor de articole, studii sau cărți de gândire liberală ori religioasă, Valeriu ne încântă mereu prin energia sa debordantă și prin temeinicia cu care își duce până la capăt orice misiune, responsabilitate sau lucrare.

O secvență importantă din viața sa de jurist, pasionat al dreptului civil, o reprezintă, fără îndoială, participarea sa la opera redacțională a Noului Cod civil, despre care, pe bună dreptate, el afirmă că „*dă cu adevărat viață spațiului juridic de libertate și de siguranță al persoanei consacrate de Constituția României*”.

Modestia cu care Valeriu ne-a obișnuit mă îndeamnă să nu scriu mai mult despre biografia sa. Biografia unei persoane (iar în cazul lui Valeriu, aș îndrăzni să spun, a unei personalități) înseamnă, până la urmă, ceea ce se vede din afara a ceea ce dorim să scriem – despre noi înșine sau despre alții. În cazul lui Valeriu, oricine poate să constate că, așa cum el însuși mărturisea într-un interviu luat de revista Universul Juridic, dacă și-a ales această profesie (de avocat – n.n.) și dacă și-a ales să fie dascăl, atunci el face totul cu pasiune, cu bucurie și pentru că pur și simplu iubește ceea ce face. Pentru că, dacă lui îi place ceea ce face, există șansa – iar eu spun că așa este – ca el să reușească să le transmită această bucurie și celor care îl ascultă. Și nu sunt puțini aceștia.

Paharul nu ar fi unul îndeajuns de plin dacă nu aș mai turna în el picătura care înseamnă și dăruirea sa pentru refacerea unei tradiții de familie, aceea a proiectului oenologic, cultural și de arhitectură de la Drăgășani. Acest proiect poate definește cel mai bine parcursul biografic plurivalent al lui Valeriu nu doar ca jurist, dar și ca om, care, întocmai ca un vin ales, precum Negru de Drăgășani, *„are o aromă cu totul atipică”* și *„nu găsești la niciun vin din România această aromă prin pigmentul de condiment pe care îl are, cu totul surprinzător”*.

Cristiana-Irinel STOICA

**PROVOCĂRI ȘI REUȘITE. DREPTATE
ȘI ECHILIBRU**

Provocările realizărilor tehnice și importanța unei apărări specializate

Cătălina DICU

Profesorului Stoica îi datorez pasiunea pentru dreptul civil. Am descoperit-o în anul 1992 și niciodată nu mi-am dorit să fi fost altcumva.

Cunoștințele temeinice, rigoarea, perseverența, onestitatea sunt cele mai puternice „arme” pe care Profesorul le împărtășește colaboratorilor săi.

Să sperii atunci când pare că nu mai există nicio speranță, să lupți în continuare pentru adevăr și dreptate chiar și atunci când pare totul pierdut!

În anii în care justiția era umbrită de vâlul negru al recursurilor în anulare, care ulterior aveau să atragă, dintre toate statele Europei de Est, cele mai multe condamnări la CEDO pentru România, Profesorul Stoica pleda, susținând în fața „completurilor roșii”, cunoscute pentru soluțiile de admitere a recursurilor în anulare: „Ieri nu am reușit, dar astăzi, cu siguranță vă voi convinge!”.

Fidelitas, Integritas, Fortitudo! *Fidelitate* față de Lege, Adevăr și Dreptate. *Integritate* – într-o lume în care pare că valorile morale nu mai au aceeași însemnătate. *Fortitudo* – Forța. Niciodată să nu renunți! Iată principiile de bază ale Profesorului.

Eseul pe care l-am scris se referă doar la un exemplu, între multe altele, de aplicare a acestor principii în viața reală pentru a schimba ceva ce părea că nu mai poate fi schimbat!

Realizările tehnice reglementate de art. 67 (ulterior art. 73) din Legea nr. 64/1991 privind brevetele de invenție (Legea nr. 64/1991), respectiv fostele inovații, cum erau denumite în reglementarea anterioară reprezentată de Legea nr. 62/1974 privind invențiile și inovațiile („Legea nr. 62/1974”), au generat în trecut numeroase litigii pe rolul instanțelor judecătorești, care au durat ani de zile și au creat numeroase probleme societăților comerciale din domeniul industriei, afectate de despăgubiri uriașe, expunerea fiind de ordinul a milioane de euro numai în cazul unei singure soluții tehnice.

Pe fondul unei practici judiciare create inițial la nivelul instanțelor din județul Argeș în legătură cu vestitul „Eleron”, prin care i se recunoscuse autorului inovației dreptul la o remunerație substanțială pe întreaga durată de aplicare a soluției tehnice și care tindea, astfel, să îmbrace caracterul unei rente viagere, tot mai mulți autori ai unor astfel de soluții tehnice au declanșat litigii împotriva angajatorilor